

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 137/08-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. novembra 2008 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti J. Ž., D., zastúpeného advokátkou JUDr. Z. M., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Dolný Kubín v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 45/94 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. Ž. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Dolný Kubín v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 45/94 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Dolný Kubín v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 45/94 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. J. Ž. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Dolný Kubín p o v i n n ý zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Dolný Kubín je povinný uhradiť J. Ž. trovy právneho zastúpenia v sume 11 908 Sk (slovom jedenásťtisícdeväťstoosem slovenských korún) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Z. M., Advokátska kancelária, B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 137/08-12 z 29. apríla 2008 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť J. Ž., D. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Dolný Kubín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 45/94 o zaplatenie sumy 9 390 Sk s príslušenstvom.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval 29. mája 2008 okresný súd, aby sa k sťažnosti vyjadril a oznámil, či súhlasí s tým, aby ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti, a zároveň aby ústavnému súdu zaslal súdny spis. Poverená zástupkyňa predsedu okresného súdu vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr. 433/08 zo 16. júna 2008 (doručenom ústavnému súdu 20. júna 2008) uviedla:

„Z dostupnej rekonštrukcie spisu tunajšieho súdu sp. zn. 6C 45/1994, ku ktorej rekonštrukcii okresný súd pristúpil dňa 28.1.2005, bolo zistené, že návrh v uvedenej veci bol podaný na tunajší súd dňa 14.1.1994. Pojednávanie vo veci sa konalo 12.04.1994 a dňa 16.4.1995 a 18.9.1995 boli vykonané samostatné výsluchy. Týmto predchádzalo vyhotovenie uznesenia o ustanovení znalca dňa 6.2.1995 a výzvy na zaplatenie zálohy na

znalecké dokazovanie dňa 7.2.1995, proti ktorej sa žalobca odvolal. Krajský súd v Banskej Bystrici potvrdil uznesenie okresného súdu dňa 31.3.1995 a dňa 9.5.1995 vrátil spis. Originál spisu bol dňa 18.9.1995 zaslaný MUDr. V. M., Fakultná nemocnica Martín za účelom vykonania znaleckého dokazovania. Nakoľko znalec posudok v stanovenej lehote nevypracoval, spisový materiál bol zo strany súdu urgovaný v dňoch 23.7.1998, 3.2.2000, 11.12.2001, 14.2.2002 a 21.1.2005. Znalec na požiadavky súdu nereagoval a až dňa 25.4.2005 oznámil, že žiadny spisový materiál zo súdu neobdržal a posudok nevypracovával. Zo zoznamu odoslanej pošty okresného súdu bolo zistené, že spisový materiál bol skutočne zaslaný znalcovi MUDr. V. M. a to pod podacím číslom R 2740. Následnou korešpondenciou s uvedeným znalcom bolo zistené, že spisový materiál okresného súdu zrejme prevzal jeho kolega MUDr. Š., PhD, z dôvodu, že v čase doručovania bol znalec na dovolenke. Nebolo súdu podané vysvetlenie prečo sa spis nedostal do rúk znalca. Na základe týchto skutočností súd pristúpil k rekonštrukcii spisu. Vo veci však od roku 1999 súd nemôže vykonávať žiadne úkony a to z dôvodu, že uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici č.k. 25-24K 197/99, 237/99, 260/99 zo dňa 11.10.1999 bol na majetok odporcu vyhlásený konkurz, z ktorého dôvodu došlo k prerušeniu konania v zmysle § 14 ods. 1/ písm. d/ v tom čase platného zákona č.328/1991 o konkurze a vyrovnaní. Za správcu konkurznej podstaty ol ustanovený Mgr. S. M., advokát, so sídlom B. a ako správca konkurznej podstaty úpadcu, prípisom doručeným súdu 27.10.2005, oznámil, že nepodáva návrh na pokračovanie v konaní o návrhu navrhovateľa. Zároveň oznámil, že navrhovateľ si pohľadávku proti odporcovi neprihlásil do prieskumného pojednávania v rámci konkurzného konania. Konkurzné konanie nie je ukončené. Iné skutočnosti zo spisového materiálu nevyplývajú, nakoľko sa podarilo vykonať len čiastočnú rekonštrukciu spisového materiálu.

Zároveň oznamujem, že súhlasím s tým, aby v súlade s § 30 ods. 2 z.č. 38/1993 Ústavný súd SR upustil od ústneho pojednávania.“

Ústavný súd z rekonštrukcie súdneho spisu sp. zn. 6 C 45/94 zistil v zásade rovnaké skutočnosti. Ďalej zistil, že okresný súd oznámenie o prerušení konania z 13. marca 2008 doručil sťažovateľovi 19. marca 2008.

Právna zástupkyňa sťažovateľa vo svojom stanovisku k vyjadreniu okresného súdu z 26. júna 2008 okrem iného uviedla:

„Súdne konanie na Okresnom súde Dolný Kubín (ďalej len „súd“) sa začalo na základe návrhu sťažovateľa doručeného súdu dňa 14.1.1994. Predmetom návrhu bola škoda spôsobená sťažovateľovi žalovaným v pracovnoprávnom vzťahu. Súdny spis bol podľa evidencie odoslanej pošty súdu odoslaný dňa 18.9.1995 súdnemu znalcovi, ktorý mal vypracovať znalecký posudok – alkoholický prepočet. Vypracovanie znaleckého posudku je podľa názoru sťažovateľa znakom určitej skutkovej zložitosti veci, na druhej strane ale predmetom znaleckého posudku nebola tak zložitá otázka, že by jeho vypracovanie malo trvať niekoľko rokov. Skutočnosť, že sa jednalo o obvyklý znalecký posudok bežne vypracovávaný znalcami vyplýva aj z listu prim. MUDr. V. M. zo dňa 25.4.2005, ktorému mal byť údajne predmetný spis na vypracovanie znaleckého posudku zaslaný.

Z listu súdu vyplýva, že na majetok žalovaného bol uznesením príslušného súdu zo dňa 11.10.1999 vyhlásený konkurz, t.j. v čase od 11.10.1999 nebol súd oprávnený konať z dôvodu prerušenia konania. Sťažovateľ sa o vyhlásení konkurzu dozvedel až na pojednávaní dňa 13.12.2007, na ktorom bol vyzvaný aby zvážil späťvzatie návrhu na začatie konania. Od zaslania súdneho spisu súdnemu znalcovi do vydania uznesenia o vyhlásení konkurzu na žalovaného uplynuli viac ako štyri roky. Sťažovateľ sa domnieva, že obdobie štyroch rokov je obdobím dostatočne dlhým na to, aby súd dospel k rozhodnutiu aj v skutkovo zložitejších veciach ako je predmetom konania vedeného na Okresnom súde v Dolnom Kubíne pod sp. zn. 6C/45/1994.

Sťažovateľ je toho názoru, že v konaní vedenom na Okresnom súde v Dolnom Kubíne pod sp. zn. 6C/45/1994 došlo nečinnosťou súdu k prietahom v konaní, v dôsledku ktorých nebol do dnešného dňa nárok sťažovateľa uspokojený. Sťažovateľ si zároveň dovoľuje poukázať nielen na finančný, ale aj morálny aspekt predmetného súdneho konania. Sťažovateľ bol neoprávnene žalovaným obvinený, že pred nástupom do práce požil alkohol.“

Právna zástupkyňa vo vyjadrení ďalej oznámila ústavnému súdu, že sťažovateľ súhlasí s upustením od ústneho pojednávania, a upravila požadovanú náhradu trov právneho zastúpenia na sumu 11 908 Sk.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je rozhodovanie o nároku na zaplatenie sumy 9 390 Sk s príslušenstvom z titulu náhrady spôsobenej škody. Ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti svedčiace o právnej alebo faktickej zložitosti veci, ktorá by mohla zásadnejším spôsobom ovplyvniť priebeh konania.

2. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom. Ústavný súd pri preskúmaní súvisiaceho spisu nezistil žiadnu okolnosť, ktorou by sťažovateľ prispel k zbytočným priet'ahom v konaní.

3. Napokon ústavný súd z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k porušeniu namietaných práv, ústavný súd zistil, že okresný súd bol v prevažnej časti konania nečinný, resp. konal nesústredene a neefektívne.

Z priebehu sťažovateľom napadnutého konania, tak ako je opísaný v sťažnosti, jej prílohách a vyjadreniach okresného súdu a sťažovateľa, vyplýva, že sťažovateľ 14. januára 1994 podal okresnému súdu návrh na začatie konania. Z rekonštrukcie súdneho spisu v predmetnom konaní ďalej vyplýva, že okresný súd uznesením zo 6. februára 1995 ustanovil znalca na vypracovanie znaleckého posudku a následne mu doručil spisový materiál. V nasledujúcom období bol okresný súd vo veci nečinný a nevykonával žiadny procesný úkon. Z vyjadrenia okresného súdu vyplýva, že vzhľadom na skutočnosť, že ustanovený znalec v stanovenej lehote znalecký posudok nevypracoval, okresný súd vyzval

znalca 23. júla 1998, 3. februára 2000, 11. decembra 2001, 14. februára 2002 a 21. januára 2005, pričom znalec na uvedené výzvy nereagoval a až 25. apríla 2005 okresnému súdu oznámil, že žiadny spisový materiál zo súdu nedostal, a posudok preto nevypracoval. Vzhľadom na uvedené pristúpil okresný súd k rekonštrukcii spisového materiálu, pretože predmetný spis sa stratil. V rámci rekonštrukcie súdneho spisu okresný súd zistil, že na majetok odporcu bol vyhlásený konkurz uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 25-24K 197/99, 237/99, 260/99 z 11. októbra 1999 a vzhľadom na § 14 ods. 1 písm. d) zákona č. 328/1991 Zb. (v znení platnom a účinnom v čase vyhlásenia konkurzu; ďalej len „zákon o konkurze a vyrovnaní“) bolo konanie o návrhu sťažovateľa zo zákona prerušené.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že všeobecný súd vzhľadom na jeho povinnosť organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil ten stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie, zodpovedá za adekvátne a účelné využitie procesných prostriedkov, ktoré mu na tento účel zákon zveruje, a to aj vo vzťahu k súdnemu znalcovi. Všeobecný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu ustanoveného znalca. O priet'ahoch v súdnom konaní preto podľa názoru ústavného súdu možno hovoriť aj vtedy, ak súd vôbec nevyužije tie procesné alebo iné prostriedky, účelom ktorých je zabezpečenie nielen účinnej, ale tiež „rýchlej“ ochrany práv účastníkov súdneho konania, prípadne ak k ich použitiu siahne vtedy, keď je ich skutočný príspevok (účinnok) k dosiahnutiu tohto účelu súdneho konania vylúčený, prípadne je značne minimalizovaný (I. ÚS 57/97).

Ústavný súd zistil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 45/94 nepostupoval v zmysle uvedených zásad. Napriek skutočnosti, že uznesením zo 6. februára 1995 ustanovil znalca na vypracovanie znaleckého posudku a doručil mu spisový materiál a znalec v stanovenej lehote znalecký posudok nevypracoval, okresný súd vyzval znalca až 23. júla 1998 (po viac ako troch rokoch a piatich mesiacoch od jeho ustanovenia). Pretože znalec na výzvu nereagoval, okresný súd ho následne vyzval 3. februára 2000, 11. decembra 2001, 14. februára 2002 a 21. januára 2005, pričom z časového odstupu medzi jednotlivými výzvami jednoznačne vyplýva, že okresný súd vo veci konal nesústredene, resp. neefektívne.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd dospel k záveru, že v období od 6. februára 1995, keď uznesením ustanovil znalca, do 11. októbra 1999, keď na základe uznesenia Krajského súdu v Banskej Bystrici bol vyhlásený konkurz na majetok odporcu (ktorého účinky nastali vyhlásením 13. októbra 1999) a v dôsledku toho bolo zo zákona v zmysle § 14 ods. 1 písm. d) zákona o konkurze a vyrovnaní posudzované konanie prerušené (t. j. po dobu 4 rokov a 8 mesiacov), postupoval okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 45/94 nesústredene a neefektívne, resp. bol nečinný, čím došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (1. bod výroku nálezu).

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal.

Napriek tomu, že namietané konanie bolo vyhlásením konkurzu na majetok odporcu zo zákona prerušené a podľa § 111 ods. 1 prvej vety OSP sa v takýchto prípadoch nevykonávajú pojednávania a neplynú lehoty podľa tohto zákona, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 45/94 konal bez zbytočných prieťahov, pretože v tomto štádiu konania nemožno vylúčiť, že dôvody prerušenia konania pominú a okresný súd bude oprávnený a povinný ďalej vo veci konať (2. bod výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil,

je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ v sťažnosti žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 180 000 Sk.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

V danom prípade podľa názoru ústavného súdu prichádza do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Ústavný súd pri priznaní primeraného finančného zadosťučinenia zohľadnil predovšetkým dĺžku obdobia, v ktorom došlo k zbytočným priet'ahom, predmet napadnutého konania a skutočnosť, že na majetok odporu bol vyhlásený konkurz a sťažovateľ napriek ustanoveniu § 20 ods. 1 prvej vety zákona o konkurze a vyrovnaní svoju pohľadávku proti odporcovi v rámci konkurzného konania neprihlásil.

Vzhľadom na ustálenú judikatúru ústavného súdu, podľa ktorej účelom priznania primeraného finančného zadosťučinenia nie je náhrada škody, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume 30 000 Sk primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (3. bod výroku nálezu). Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovel (5. bod výroku nálezu).

Ústavný súd rozhodol napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastúpením advokátkou JUDr. Z. M. v konaní pred ústavným súdom, ktorá ich vyčíslila v sume 11 908 Sk (za tri úkony právnej služby).

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2007, ktorá

bola 19 056 Sk. Úhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti a vyjadrenie k sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 3 176 Sk, t. j. spolu 9 528 Sk, čo spolu s DPH v sadzbe 19 % (1 810 Sk) a režijným paušálom 3 x 190 Sk (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 11 908 Sk.

Keďže sťažovateľom uplatnená suma trov neprevyšuje sumu trov právneho zastúpenia určenú podľa citovaných ustanovení vyhlášky, ústavný súd priznal úhradu trov konania sťažovateľovi v požadovanej sume 11 908 Sk tak, ako to je uvedené vo 4. bode výroku tohto rozhodnutia.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. novembra 2008